

عنوان مقاله:

تحلیل ویژگی های عقلانی برهان جهان شناختی

محل انتشار:

دوفصلنامه جستارهای فلسفه دین، دوره 2، شماره 1 (سال: 1392)

تعداد صفحات اصل مقاله: 20

نویسنده:

قدرت الله قربانی - استادیار فلسفه دانشگاه خوارزمی

خلاصه مقاله:

اهمیت پرسش از هستی خدا و تاثیرات گسترده آن در کلیت زندگی انسان، باعث تلاش فیلسوفان و متکلمان برای ارائه برهانی عقلانی در این خصوص شده است که براهین متنوعی چون برهان های وجودی، فطرت، حدوث، حرکت، نظم، اخلاقی، و جهان شناختی از این جمله اند و از قرون گذشته تاکنون با تعبیر و تفاسیر گوناگونی ارائه شده و می شوند. در این میان، برهان جهان شناختی، از جهات چندی دارای اهمیت است که باعث مهم تر شدن آن و تقربش به نوعی برهان عقلانی و جهان شمول شده است: ۱. در سنت فلسفی غربی و اسلامی، این برهان در مقایسه با دیگر براهین، از جانب فیلسوفان و متکلمان بیش تری مورد استفاده واقع شده و تنوع بیش تری از تقریرها را به خود اختصاص داده است؛ ۲. این برهان دارای خصوصیات مشترک دینی، کلامی، و فلسفی است، لذا اکثر متکلمین با استفاده از روش های فلسفی و کلامی آن را به کار برده اند؛ ۳. این برهان از فهم عقلانی نسبتا عمومی آغاز کرده و اصول واقعیت هستی و علیت و وابستگی علت به معلول را محور استدلال خود قرار داده، که آن با تعبیر گوناگون برای اکثریت مردم قابل فهم است؛ ۴. در این برهان از وجود معلول و وابستگی آن، وجود علت که در نهایت خداست، استفاده شده، یعنی سیر عقلانی از معلول به علت، که محور روش استدلالی این برهان است بسیار مناسب تر از سیر از علت به معلول است؛ ۵. عدم وابستگی این برهان به براهین دیگر، در حالی که برخی از آن ها، چون برهان نظم، حرکت، و حدوث صرفا با پذیرش برخی از مقدمات این برهان قابل استفاده هستند؛ ۶. استفاده از حداقل اصول، چون پذیرش واقعیت و اصل علیت برای اثبات خدا و یگانگی او در این برهان؛ ۷. مطابقت محتوا و مفاد این برهان، یعنی وابستگی و نیازمندی موجودات در این جهان و حاکمیت اصل علیت با واقعیت های خارجی در تحلیل عقلانی. در این مقاله ضمن نگاهی کوتاه به اهمیت برخی تقریرهای برهان در سنت فلسفی غرب و اسلام، تلاش می شود ویژگی های عقلانی آن در موارد مذکور بررسی و تحلیل شوند

کلمات کلیدی:

برهان جهان شناختی، علیت، ممکن، دور و تسلسل، وجوب ضرورت اصل واقعیت، امکان ماهوی، امکان ففقی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1362930>

